

Byla C-163/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. kovo 1 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Curtea de Apel București (Rumunija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. gruodžio 21 d.

Apeliantas ir ieškovas pirmojoje instancijoje:

BX

Kitos apeliacinio proceso šalys ir atsakovai pirmojoje instancijoje:

Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice

Curtea de Apel București

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliacinis procesas, kuriame apeliantas (ieškovas) ginčija 2016 m. liepos 1 d. *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija) priimtą sprendimą civilinėje byloje, kuriuo ieškovo ieškinys dėl deliktinės atsakomybės buvo atmestas kaip nepagrįstas. Šis ieškinys buvo pareikštas atmetus pirmąjį ieškovo skundą dėl *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură* (Žemės ūkio išmokų ir intervencinių priemonių agentūra) (toliau – APIA) sprendimo neskirti ieškovui subsidijos pagal tam tikras išmokų schemas už 2007 m. panaikinimo. Ieškovo išimtinės teisių gynimo priemonės dėl neatšaukiamo sprendimo atmesti šį skundą buvo atmetos kaip nepriimtinos.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu, prašoma išaiškinti Tarybos reglamento (EB) Nr. 1782/2003 20 straipsnio 1 dalį ir Komisijos reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsnio 1 dalį.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1782/2003, nustatančio bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančio tam tikras paramos schemas ūkininkams (redakcija iki jo panaikinimo Reglamentu (EB) Nr. 73/2009), 20 straipsnio 1 dalis yra Sąjungos teisės norma, kuria asmenims suteikiamos konkrečios teisės ir už kurios pažeidimą dėl nacionalinio paskutinės instancijos teismo sprendimo gali kilti valstybės atsakomybė?

2. Ar 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 796/2004, nustatančio išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, numatytų Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003, 68 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „iš esmės teisinga informacija“ turi būti aiškinama taip, kad ji apima tiek teisingą ūkininko plotų deklaravimą, tiek teisingą naudojamo žemės sklypo ir jo ribų nustatymą?

3. Ar tai, kad nacionalinis paskutinės instancijos teismas šios bylos aplinkybėmis nesikreipė į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti sprendimą dėl Reglamento Nr. 796/2004 68 straipsnio išaiškinimo, yra akivaizdus ir pakankamai sunkus teisės pažeidimas, kad valstybė būtų laikoma atsakinga už žalą, tariamai padarytą šio teismo sprendimu?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1782/2003, nustatantis bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatantis tam tikras paramos schemas ūkininkams bei iš dalies keičiantis Reglamentus (EEB) Nr. 2019/93, (EB) Nr. 1452/2001, (EB) Nr. 1453/2001, (EB) Nr. 1454/2001, (EB) Nr. 1868/94, (EB) Nr. 1251/1999, (EB) Nr. 1254/1999, (EB) Nr. 1673/2000, (EEB) Nr. 2358/71 ir (EB) Nr. 2529/200: *14, 15 ir 16 konstatuojamosios dalys bei 20 straipsnio 1 dalis*

2004 m. spalio 29 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1973/2004, nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1782/2003 nuostatų dėl to reglamento IV ir IVa antraštinėse dalyse numatytų paramos schemų ir atidėtos žemės naudojimo žaliavoms auginti taikymo taisykles: *138 straipsnio 1 dalis*

2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 796/2004, nustatantis išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos įgyvendinimo taisykles: *36, 37, 55–58 ir 67 konstatuojamosios dalys, 6 straipsnis ir 68 straipsnio 1 dalis bei 2 dalies antra pastraipa*

1982 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *CILFIT*, C-283/81, EU:C:1982:335, 16 punktas; 1991 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Francovich ir Bonifaci*, C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428, 41–

43 punktai; 1996 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 51 punktas; 2003 m. rugsėjo 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 51 punktas; 2005 m. rugsėjo 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Intermodal Transports*, C-495/03, EU:C:2005:552, 37 punktas; 2016 m. liepos 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Tomášová*, C-168/15, EU:C:2016:602, 22 punktas; 2018 m. spalio 4 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kantarev*, C-571/16, EU:C:2018:807, 95 punktas; 2019 m. liepos 29 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Hochtief Solutions Magyarország Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Civilinis kodeksas (*Legea Nr. 287/2009* (Įstatymas Nr. 287/2009)), galiojantis nuo 2011 m. spalio 1 d.: *1349 straipsnio nuostatos dėl deliktinės atsakomybės ir 1357 straipsnio nuostatos dėl atsakomybės atsiradimo sąlygų*

Legea Nr. 303/2004 (Įstatymas Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso) (galiojo iki 2022 m. gruodžio 16 d.): *96 straipsnis, kuriuo reglamentuojama valstybės atsakomybė už žalą, padarytą dėl teismo klaidų, ir 99a straipsnis, kuriame apibrėžiamas teisėjo nesąžiningumas ir didelis aplaidumas*

Legea Nr. 554/2004 (Įstatymas Nr. 554/2004) dėl administracinių ginčų dabartinė redakcija, priimta po datos, kai buvo pateiktas nagrinėjamas administracinis skundas: *21 straipsnis, pagal kurį galutinių sprendimų priėmimas pažeidžiant Rumunijos Konstitucijoje įtvirtintą Sąjungos teisės viršenybės principą yra peržiūros pagrindas šalia kitų Civilinio proceso kodekse numatytų pagrindų,*

Ordonanța de urgență a Guvernului [OUG] Nr. 125/2006 (Nepaprastasis Vyriausybės potvarkis Nr. 125/2006), dėl tiesioginių išmokų ir papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų, skiriamų žemės ūkio sektoriuje nuo 2007 m., schemų patvirtinimo bei dėl Žemės ūkio bendrovių ir kitų rūšių žemės ūkio asociacijų įstatymo Nr. 36/1991 (galiojusio iki 2015 m. kovo 23 d.) 2 straipsnio, *kuriuo reglamentuojamas tiesioginių išmokų ir papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų, skiriamų žemės ūkio sektoriuje nuo 2007 m., patvirtinimas, pakeitimo*

7 straipsnio 1 dalis

„Kad pareiškėjai galėtų gauti išmokas pagal vienkartinės išmokos už plotus schemą, jie turi būti įtraukti į APIA administruojamą ūkininkų registrą, laiku pateikti paraišką išmokai gauti ir atitikti šias bendrąsias sąlygas:

a) naudoti žemės ūkio paskirties žemę, kurios plotas ne mažesnis kaip 1 hektaras, kai žemės ūkio paskirties sklypo plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,3 hektaro, o vynuogynų, sodų, apynių, obelių sodų, vynmedžių medelynų, vaiskrūmių atveju minimalus žemės ūkio paskirties sklypo plotas turi būti 0,1 hektaro;

- b) deklaruoti visus žemės ūkio paskirties sklypus;
- c) gresiant baudžiamosioms sankcijoms, pateikti teisingus, išsamius ir visiškai galiojančius duomenis vienkartinės išmokos už plotą paraiškos formoje ir prie jos pridėtuose dokumentuose, įskaitant plotų sąrašą;
- f) pateikti dokumentus, patvirtinančius teisėtą žemės ploto, dėl kurio pateikta paraiška, naudojimą;
- g) per nustatytus terminus pateikti visą APIA prašomą informaciją;
- h) leisti APIA arba kitoms tuo tikslu įgaliotoms įstaigoms atlikti patikrinimus;
- i) pažymėti naudojamo sklypo ribas, kai jame auginami tie patys augalai kaip ir kaimyniniuose sklypuose;
- j) per 10 dienų raštu pranešti APIA apie bet kokius mokėjimo paraiškoje deklaruotos informacijos pasikeitimus, įvykusius nuo paraiškos pateikimo dienos iki išmokos skyrimo dienos. Šie pakeitimai yra susiję su valdos naudojamu žemės ūkio paskirties plotu, valdos nuosavybės teisės perleidimu kitam žemės ūkio paskirties ploto naudotojui, rentos iki gyvos galvos patvirtinimu, kitais paraiškos formoje pateiktos informacijos pakeitimais“.

Glaustas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2007 m. gegužės 14 d. ieškovas pateikė *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Argeș* (Žemės ūkio išmokų ir intervencinių priemonių agentūros Ardžešo apskrities centras; toliau – Ardžešo APIA) paraišką dėl pagalbos schemų SAPS, PNCD ir LFA (vienkartinės išmokos už plotus schema, papildomos nacionalinės tiesioginės išmokos ir nepalankių gamtinių sąlygų regionai) už 2007 m., kurioje prašė skirti paramą už bendrą 264,71 hektarų žemės ūkio paskirties žemės plotą.
- 2 Ardžešo APIA atlikus administracinį patikrinimą paaiškėjo, kad dėl kai kurių ieškovo deklaruotų plotų paraiškas pateikė ir kiti asmenys, todėl, siekiant išsiaiškinti šią situaciją, 2007 m. spalio 20 d. buvo pateiktas prašymas pateikti paaiškinimus. 2007 m. lapkričio 28 d. ieškovas kartu su kitų suinteresuotųjų šalių atstovais paaiškino klausimus, susijusius su tų pačių plotų deklaravimu, nustatydamas kiekvieno iš ūkininkų naudojamus plotus. Tą pačią dieną ieškovas pateikė Ardžešo APIA M1.1 formos dokumentą „Ploto deklaracijos pakeitimas“, kuriuo ištaisyta pirminė deklaracija, t. y. joje deklaruojamas 45 hektarų plotas, o ne 129,09 hektaro plotas, deklaruotas pirminėje paraiškoje.
- 3 Ieškovas paaiškino, kad skirtumas atsirado dėl dviejų klaidų: 52 hektarų paklaidos, atsiradusios dėl neteisingai nustatytų kalno ribų, nes APIA žemėlapyje nebuvo jokių atskaitos taškų (slėnių, upių pavadinimų, aukštumų ir t. t.), ir dar vienos maždaug 33 hektarų paklaidos, atsiradusios dėl skirtumo tarp nuomos

sutartyje nurodyto ploto ir dviejų aptariamą kalną sudarančių fizinių dalių plotų sumos.

- 4 Atsižvelgdama į tai, kad buvo pakeista ploto deklaracija, Ardžešo APIA nusprendė, kad ieškovas deklaravo per didelį plotą, kurio procentinis nuokrypis sudarė 46,56 %, todėl 2008 m. gegužės 28 d. priėmė sprendimą atmeti jo mokėjimo paraišką pagal Reglamento (EB) Nr. 1973/2004 138 straipsnio 1 dalį.
- 5 Ieškovas pareiškė ieškinį APIA *Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal* (Bukarešto apygardos teismo Administracinių ir mokestinių ginčų skyrius) dokumentu Nr. 44537/3/2008, prašydamas šio teismo pripažinti, kad jis turėjo teisę gauti subsidiją už 2007 m., nurodyti APIA peržiūrėti 2008 m. gegužės 28 d. sprendimą ir nustatyti sumą, kurią privalo sumokėti pagal teisės aktus (28 168,82 EUR) už 263,26 hektaro naudotų ganyklų, perskaičiuotą mokėjimo dieną. Ieškovas papildomai paprašė priteisti iš Ardžešo APIA atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, patirtą dėl neteisėto jo paraiškos dėl subsidijos pagal mokėjimo schemas už 2007 m. atmetimo.
- 6 Ieškovas prašė panaikinti APIA sprendimą nesuteikti jam subsidijos už 2007 m., motyvuodamas tuo, kad dėl pirminės paramos paraiškos, susijusios su naudojamu plotu, pakeitimo ir dėl to deklaruoto per didelio ploto buvo taikoma Reglamento (EB) Nr. 1973/2004 138 straipsnio 1 dalyje numatyta nuobauda, kurią lėmė tik atsakovės APIA klaida, nes ji, siekdama identifikuoti fizinius eksploatuojamų ganyklų plotus, pateikė klaidingus topografinius žemėlapius, kurie neatitiko ES teisės aktų reikalavimų (Reglamento Nr. 1782/2003 20 straipsnio), nes nebuvo užtikrintas pakankamas kartografinis tikslumas.
- 7 Taip pat buvo ginčijamos Reglamento Nr. 796/2004, nustatančio išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos įgyvendinimo taisyklės, 68 straipsnio nuostatos, susijusios su išimtinėmis situacijomis, kai reglamente numatytos pagalbos sumažinimo ar neskyrimo išimtys netaikomos. Ieškovas teigė pateikęs faktiškai teisingą informaciją, t. y. deklaruotas plotas buvo ne per didelis, o tik neteisingai nurodytas, ir galės visomis įrodinėjimo priemonėmis įrodyti, jog yra nekaltas dėl to, kad net jei deklaruotas plotas ir buvo per didelis, taip nutiko ne dėl jo kaltės, o dėl netikslumų ir klaidų APIA žemėlapiuose.
- 8 Grįsdamas savo ieškinį ieškovas prašė priimti dokumentinius įrodymus, liudytojų parodymus ir topografinės ekspertizės dokumentą. *Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal* priėmė dokumentinius įrodymus, bet atmetė liudytojų parodymus ir eksperto topografinius įrodymus, kaip nenaudingus bylai.
- 9 2011 m. sausio 20 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 220 *Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal* atmetė ieškovo ieškinį, iš esmės išreikšdamas nuomonę, kad Reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsniu jo nekaltumu dėl per didelio ploto deklaravimo grindžiamas prieštaravimas yra nepagrįstas, nes iš nuomos dokumento ir pardavimo sutarties teksto jam buvo

žinoma, jog nuomojamas plotas sudaro 211,06 hektarų, o ne 264,71 hektarų, kaip jis buvo nurodęs, ir kad vertinant ieškovo kaltę paraiškos pateikimo momentu svarbu tai, kad deklaruotas plotas buvo per didelis, palyginti su ieškovo turimame žemės sklypo dokumente nurodytu plotu.

- 10 Ieškovas apskundė šį sprendimą *Curtea de Apel București – Secția a VII a contencios administrativ și fiscal* (Bukarešto apeliacinio teismo VII-oji administracinių ir mokestinių ginčų kolegija), prašydamas panaikinti sprendimą ir iš naujo išnagrinėti bylą priimant įtikinamus įrodymus, t. y. topografinės ekspertizės dokumentą ir liudytojų parodymus.
- 11 Ieškovas teigė, kad nagrinėjamu atveju nebuvo deklaruotas per didelis plotas, buvo tik neteisingai nustatytos kalno ribos, o tai yra aplinkybė, už kurią nebaudžiama nei pagal Europos Sąjungos, nei pagal nacionalinę teisę, juolab kad ūkininkas nėra už ją atsakingas. Jis taip pat tvirtino, kad ieškovo ar APIA atsakomybę galima nustatyti tik pagal realų faktą ir kad norint nustatyti tikrąjį plotą, reikėtų padaryti topografinę nuotrauką arba atlikti APIA patikrinimą vietoje; toks patikrinimas buvo atliktas dalyje aptariamo kalno ploto ir nenustatyta jokių pažeidimų.
- 12 Ieškovas taip pat teigė, kad aptariamo kalno ribos aiškiai nurodytos jo nuomos sutartyje ir kad šie apribojimai yra tokie pat kaip nustatytieji savininko, iš kurio ieškovas išsinuomojo žemės sklypą, nuosavybės dokumente, kuriame nurodytas 261,76 hektaro plotas.
- 13 Ieškovas taip pat teigė, kad pildydamas atidėjimo formą klaidingai paprašė atidėti 84,09 ha plotą, nes tuo metu nežinojo, jog tam tikri duomenys buvo neteisingai įtraukti į APIA žemėlapius. 2008 m. gegužės 15 d. Ardžešo APIA pateiktame procesiniame dokumente ieškovas atskleidė šią faktinę situaciją, todėl APIA turėjo atšaukti atidėjimo formą M.1.1, visų pirma dėl to, kad mokėjimo procedūra prasidėjo po penkių dienų, o APIA pagal savo procedūras ir Europos Sąjungos teisės aktus privalėjo patikrinti ūkininko teiginius, be kita ko, atlikdama patikrinimą vietoje.
- 14 Apeliaciniame teisme (*Curtea de Apel București*, kuris yra paskutinė instancija šioje byloje) ieškovas paprašė pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsnio 1 ir 2 dalių išaiškinimo.
- 15 2012 m. balandžio 2 d. *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* atmetė prašymą kreiptis į Teisingumo Teismą, motyvuodamas tuo, kad norint atsakyti į klausimus, kuriuos ieškovas ketino iškelti, nereikėjo, kad Teisingumo Teismas priimtų prejudicinį sprendimą dėl išaiškinimo.
- 16 2012 m. balandžio 9 d. (neatsaukiamu) sprendimu civilinėje byloje Nr. 1606 *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* atmetė ieškovo ieškinį kaip nepagrįstą.

- 17 *Curtea de Apel* iš esmės laikėsi nuomonės, kad Reglamento (EB) Nr. 1973/2004 138 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos taikyti ieškovui sankciją už paramos neskyrimą už 2007 m. įvykdytos, nes jis deklaravo per daug naudojamo ploto, už kurį prašė paramos, ir tai buvo nustatyta atsakovei Ardžešo APIA atlikus administracinį patikrinimą, po kurio ieškovas pripažino, kad iš pradžių deklaruotas plotas neatitiko faktinio ploto, bei iš dalies pakeitė savo deklaraciją.
- 18 Dėl paramos paraiškoje deklaruoto ploto teismas nusprendė, kad deklaruotinas plotas yra faktinis grynasis žemės ūkio naudmenų plotas, gautas sklypo savininkui atlikus matavimus, ir kad jis gali skirtis nuo nuosavybės akte nurodyto ploto. Vis dėlto nagrinėjamu atveju abu ūkininkai konstatavo, kad iš tikrųjų ieškovas buvo išsinuomojęs ne 129,09 hektaro, kaip buvo nurodęs savo pirminėje paraiškoje, o tik 45 hektarus. Ieškovas, pateikdamas formą, kuria ištaisė savo pirminę deklaraciją, pripažino, kad jo pirminėje deklaracijoje buvo padaryta klaida.
- 19 Tiek pirminė deklaracija, tiek deklaracija, kurioje buvo pakeistas plotas, buvo parengtos remiantis tais pačiais APIA žemėlapiais, todėl per didelio ploto deklaravimo pateisinimas klaidomis APIA žemėlapiuose yra nepagrįstas. Kadangi šiuose žemėlapiuose nebuvo pakankamai informacijos, kad būtų galima teisingai nustatyti plotus, ieškovas turėjo imtis papildomų veiksmų, kad nustatytų tikslų savo naudojamą plotą, siekdamas išvengti per didelio ploto deklaravimo, juolab kad tarp jo iš pradžių nustatyto ir nuomos sutartyje užfiksuoto ploto buvo didelis skirtumas, keliantis abejonių dėl APIA žemėlapiuose nustatyto ploto tikslumo.
- 20 To, kad ieškovas deklaravo per didelius naudotus plotus, negalima pateisinti APIA žemėlapių netikslumu, taip pat turint omenyje OUG 125/2006 7 straipsnio 1 dalies c ir f punktuose nustatytus įpareigojimus. Ieškovas privalėjo įsitikinti, kad deklaruotas plotas atitinka faktiškai naudojamą plotą, kurio naudojimo teisę patvirtinančius dokumentus jis turėjo, ir negalėjo pateisinti didesnio nei naudojamas ploto deklaravimo „netikslumais“ APIA žemėlapiuose, nes jais galima pateisinti tik neteisingą plotų vietos žemėlapyje nustatymą, bet jokia būdu ne ploto deklaravimo paklaidą, lygią 46,56 %.
- 21 Nebuvo priimtas ir ieškovo argumentas, kad jis 2008 m. gegužės 15 d. pareiškime atšaukė žemės atidėjimo deklaraciją, nes pagal Reglamentą (EB) Nr. 796/2004 galima atšaukti ne prašymą dėl žemės sklypo atidėjimo, o tik plotų atidėjimą.
- 22 Jis manė, kad ieškovo situacijai taip pat netaikoma Reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsnio 1 dalis, kuria reglamentuojamos pagalbos sumažinimo arba jos neskyrimo išimtys.
- 23 Dėl ieškovo prašomų įrodymų *Curtea de Apel* manė, kad liudytojų parodymai nėra susiję su byla, nes turtinę žalą galima įrodyti byloje esančiais dokumentais, o reikalavimas atlyginti žalą buvo atmestas dėl to, kad buvo atmestas pagrindinis ieškinio reikalavimas, o ne dėl to, kad nebuvo įrodyta turtinė žala. Dėl topografinės ekspertizės dokumento buvo nuspręsta, kad jis nėra naudingas nagrinėjant bylą, turint omenyje motyvus, kuriais buvo grindžiamas ginčijamas

sprendimas (per didelio ploto deklaravimas atsižvelgiant į ieškovo sumažintus žemės plotus), ir į tai, kad APIA žemėlapių netikslumas ar neteisingumas negalėjo tapti pagrindu pateisinti klaidingas ieškovo deklaracijas, susijusias su juo naudojamais žemės plotais, už kuriuos jis prašė paramos.

- 24 Ieškovo nurodytos išimtinės teisių gynimo priemonės (prašymai peržiūrėti, ieškiniai dėl panaikinimo), kurias ieškovas pasitelkė siekdamas užginčyti dėl 2012 m. balandžio 9 d. *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* sprendimo civilinėje byloje Nr. 1606, buvo atmetos, kaip nepriimtinos.
- 25 2013 m. balandžio 8 d. ieškovas *Tribunalul București, Secția a IV-a Civilă* (Bukarešto apygardos teismo IV-oji civilinių bylų kolegija) pareiškė ieškinį atsakovams *Statul român* (Rumunijos valstybė), veikiančiai per *Ministerul Finanțelor Publice* (Viešųjų finansų ministerija) ir *Curtea de Apel București*, prašydamas pripažinti, kad *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* netaikė Sąjungos teisės (pažeidė Sąjungos teisę) ir kad Rumunijos valstybė turi prisiimti atsakomybę už tai, pripažindama, jog turi būti skirtas jam padarytos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimas.
- 26 Ieškovas nurodė, kad abu teismai (*Tribunalul București* ir *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal*) netaikė Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 20 straipsnio kartu su Reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsniu ir nesilaikė kartu taikomų SESV 267 straipsnio bei Rumunijos Konstitucijos 148 straipsnio 2 ir 4 dalių nuostatų, nes apeliacinis teismas nepagrįstai atmetė prašymą kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, kad jis priimtų prejudicinį sprendimą.
- 27 Ieškovas, be kita ko, rėmėsi SESV 267 straipsniu ir Teisingumo Teismo jurisprudencija bylose *Köbler*, *Cilfit*, *Francovich* ir *Bonifaci*, *Brasserie du Pêcheur* ir *Factortame*.
- 28 Atsakovė Rumunijos valstybė, veikianti per Viešųjų finansų ministeriją, gynėsi iš esmės teigdama, kad neįmanoma grįžti prie visų aspektų, kuriuos neatšaukiamai išsprendė byla nagrinėjęs teismas, ir jais remtis pareiškiant naują ieškinį, ir kad tai, kaip byla buvo išspręsta neatšaukiamu sprendimu, gali būti išnagrinėta tik byla nagrinėjančiam teismui naudojantis išimtinėmis teisių gynimo priemonėmis, laikantis įstatymuose nustatytų sąlygų. Ji tvirtino, kad valstybės atsakomybė yra tiesioginė atsakomybė, bet apima tikrai žalą, atsiradusią dėl teismų klaidų, padarytų baudžiamosiose bylose, ir kad nesusidarė sąlygos kilti Finansų ministerijos civilinei atsakomybei už jos pačios veiksmus.
- 29 *Tribunalul București* patenkinio *Curtea de Apel București* savo iniciatyva pareikštą ieškinio pagrindą dėl nesuinteresuotumo, laikydamasis nuomonės, kad Rumunijos valstybė, veikianti per Finansų ministeriją, yra vienintelė šalis, galinti būti atsakove tokiose civilinės atsakomybės bylose.

- 30 2016 m. liepos 1 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 960 *Tribunalul București- Secția a IV a civilă* atmetė ieškinį, pareiktą atsakovei Rumunijos valstybei per Viešųjų finansų ministeriją, kaip nepagrįstą.
- 31 Iš nurodytų Europos Sąjungos teisės nuostatų nematyti, kad fiziniams asmenims būtų suteiktos kokios nors teisės, o ieškovo minima teisė į informaciją, t. y. teisė gauti naudingą informaciją, kuri gali būti naudinga per prašomos subsidijos gavimo ir teisingo sklypo identifikavimo procesą, yra bendro pobūdžio teisė, kuri galėtų būti pripažinta remiantis dauguma nuostatų, kuriomis nustatomos tam tikro mechanizmo veikimo sąlygos. Šiaip ar taip, pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją analizuojant sąlygas, būtinas valstybės atsakomybei atsirasti, kalbama apie tas Sąjungos teisės normas, kurių tikslas – suteikti asmenims konkrečias teises, kuriomis jie gali remtis nacionaliniuose teismuose, o ne bendrąsias teises, kurios gali būti kildinamos iš teisės aktų nuostatų aiškinimo.
- 32 Nurodęs, kad valstybės atsakomybės už žalą, atsiradusią dėl Sąjungos teisės netaikymo, principą Teisingumo Teismas pripažino sprendimuose *Francovich ir Bonifaci, Brasserie du Pêcheur ir Factortame*, ir, plačiai remdamasis sprendimuose *Köbler* ir *Traghetti del Mediterraneo* nustatytais sąlygomis, *Tribunalul* konstatavo, kad Rumunija neturi specialių teisės aktų dėl valstybės atsakomybės bylose, kylančiose iš Sprendimo *Köbler*, todėl Įstatymo Nr. 303/2004 96 straipsnio nuostatos dėl teisėjų ir prokurorų statuso turėtų būti taikomos.
- 33 Analizuodamas Įstatymo Nr. 303/2004 96 straipsnį, *Tribunalul București* nurodė, kad valstybė yra materialiai atsakinga už teismų klaidų padarytą žalą ir kad nukentėjusiosios šalies teisė į materialinės žalos, padarytos dėl teismų klaidų ne baudžiamosiose bylose, atlyginimą gali būti įgyvendinta tik tuo atveju, jei teisėjo ar prokuroro baudžiamoji ar drausminė atsakomybė už proceso metu padarytą veiką buvo anksčiau nustatyta galutiniu teismo nuosprendžiu ir jei ši veiką galėjo lemti teismo klaidą.
- 34 Ieškovas apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Curtea de Apel București*.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 35 Ieškovas teigia, kad bylą iš esmės nagrinėjančio teismo vertinimas, jog Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 20 straipsnio I dalies nuostatomis asmenims nesuteikiamos teisės, yra klaidingas ir prieštarauja Sąjungos teismų jurisprudencijai bei Sąjungos institucijų pozicijoms. Ieškovas remiasi 1967 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kampffmeyer ir kt.* 87 punktu, 2002 m. balandžio 10 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Lamberts / Ombudsmenas* 87 punktu ir 2011 m. lapkričio 23 d. Bendrojo Teismo sprendimu *Sison / Taryba*.
- 36 Bylą iš esmės nagrinėjančio teismo vertinimas prieštarauja Europos Komisijos pozicijai, kurios atliktas tyrimas AA/2008/24 rodo, jog netinkama žemėlapių

sistema ne tik neatlieka administracinių kryžminių patikrinimų veiksmingumo užtikrinimo funkcijos (bendrasis interesas), bet ir lemia tai, kad ūkininkai dažnai neteisingai nustato žemės ūkio paskirties sklypų vietą sistemoje LSIS GIS, todėl galiausiai yra baudžiami arba negauna subsidijų ar išlaidų kompensacijų.

- 37 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją nustačius pažeidimus gali kilti pažeidimą padariusios institucijos atsakomybė ir ji gali būti įpareigojama atlyginti padarytą žalą pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 3 dalį, siejamą su 51 straipsnio 1 dalimi, kuri, žinoma, apima ir asmenų teisių pripažinimą po to, kai buvo pažeista Reglamento (EB) Nr. 1782/2003 20 straipsnio 1 dalis.
- 38 Dėl reikalavimo, kad nacionalinis teismas būtų akivaizdžiai pažeidęs taikytinas teisės nuostatas, ieškovas teigia, kad apeliacinės instancijos teismo (*Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal*) apdairumas ir rūpestingumas niekaip nepasireiškė: pirma, jis turėjo galimybę pateikti prejudicinį klausimą Teisingumo Teismui, o antra, jis netaikė akivaizdžių atitinkamų ES teisės normų, t. y. nuostatų, kuriomis ieškovui suteikiama galimybė bet kokiomis įrodinėjimo priemonėmis įrodyti savo nekaltumą, nes atsižvelgė tik į institucijos pareiškimus, bet ne į pieškovo įrodymus. Šiuo požiūriu *Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal* neapdairumas ir nerūpestingumas atrodo tarsi teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimas.
- 39 Ieškovas teigia, kad apeliacinis teismas (*Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal*) ignoravo akivaizdžią Reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsnio nuostatą, kuriomis teismui nustatyta nemažai pareigų – atlikti teisminį tyrimą, surinkti įtikinamus, naudingus ir tinkamus įrodymus, pagrįsti įrodymų atmetimą – prasmę ir praktiškai pažeidė teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. Jis mano, kad teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimas įrodo tyčinį pažeidimo pobūdį, o atsisakymu pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą ši išvada sustiprinama.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 40 Pirmasis klausimas susijęs su Reglamento Nr. 1782/2003 20 straipsnio 1 dalies išaiškinimu, ypač su tuo, ar šis straipsnis yra Sąjungos norma, kuria asmenims suteikiamos konkrečios teisės, ir kad jas pažeidus gali kilti valstybės atsakomybė už nacionalinio paskutinės instancijos teismo sprendimą. Analizuodamas ieškovo prašymą, *Tribunalul București – Secția a IV a civilă* nurodė, kad šios taisyklės pažeidimas negali būti laikomas deliktu, nes ja asmenims nesuteikiamos jokios teisės.
- 41 Ieškovas ginčijo šią teismo išvadą, remdamasis 2010 m. ir 2011 m. Europos Komisijos sprendimais, kuriais Rumunijai buvo pritaikytos sankcijos dėl LPIS GIS sistemos trūkumų, administracinių patikrinimų ir sankcijų už netikslios informacijos perdavimą ūkininkams bei dėl paramos už plotą patikrinimų vietoje neveiksmingumą taikymo būdų. Jis nurodė, kad ši teismo išvada prieštarauja

Komisijos pozicijai, kaip matyti iš Europos Komisijos tyrimo Nr. AA/2008/24, iš kurio matyti, kad netinkama kartografinė sistema neatlieka savo funkcijos užtikrinti veiksmingą administracinį kryžminį patikrinimą (bendrasis interesas), bet taip pat dažnai klaidingai lemia neteisingą žemės ūkio paskirties sklypų vietos nustatymą, dėl kurio ūkininkai baudžiami, o tai irgi yra privatus interesas, t. y. ūkininko interesas.

- 42 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Reglamento Nr. 796/2004 68 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „iš esmės teisinga informacija“, siekiant nustatyti, ar ji apima tiek teisingą ūkininko plotų deklaravimą, tiek teisingą naudojamo žemės sklypo ir jo ribų nustatymą. Šio klausimo aktualumas kyla dėl to, kad reikia įvertinti, ar tenkinamos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytos valstybės atsakomybės sąlygos.
- 43 Trečiuoju klausimu Teisingumo Teismo prašoma nustatyti, ar, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, tai, kad nacionalinis paskutinės instancijos teismas nesikreipė į Teisingumo Teismą dėl Reglamento Nr. 796/2004 68 straipsnio išaiškinimo, yra akivaizdus ir pakankamai sunkus pažeidimas, kad atsirastų valstybės atsakomybė už šio teismo sprendimu tariamai padarytą žalą.
- 44 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybė narė gali būti laikoma atsakinga už žalą, padarytą nacionalinio paskutinės instancijos teismo sprendimu, kuriuo pažeidžiama Sąjungos teisės norma, tik išimtiniais atvejais, kai nacionalinis paskutinės instancijos teismas akivaizdžiai pažeidė taikytiną teisę. Be to, siekdamas nustatyti, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas, nacionalinis teismas, kuriam pateiktas prašymas dėl žalos atlyginimo, turi atsižvelgti į visus jam pateiktą nagrinėti situaciją apibūdinančius veiksnius, įskaitant ir atitinkamo nacionalinio teismo pareigos pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą nevykdymą (1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 56 punktas; 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 54 ir 55 punktai ir 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Tomášová*, C-168/15, EU:C:2016:602, 25 punktas).
- 45 Nors nagrinėjamu atveju bylą nagrinėjęs administracinių bylų teisėjas, kaip paskutinės instancijos teismas, privalėjo prašyti Teisingumo Teismo išaiškinti Reglamento (EB) Nr. 796/2004 68 straipsnį – o to nepadaręs turėjo motyvuoti savo sprendimą atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo byloje *Cilfit* išvardytus kriterijus, – jis tik konstatavo, kad ieškovo iškelti klausimai nereikalauja Teisingumo Teismo prejudicinio išaiškinimo, bet nepateikė išsamių tokios procesinės pozicijos motyvų.
- 46 Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes, šis teismas mano, kad būtina pateikti Teisingumo Teismui tris klausimus.